

ידיעות הטומאה פרק שני שבועות

י"א.

עין משפט
נר מצוה

גו א מיי פ"ח מהל'
שגות הלכה א:
נח ב מיי שם הל' א:
נח ג מיי שם הל' א:

רבינו הגנאל

למכתב בהמה וחיה
לכדורבי. דתני רב אומר
לקרא אני חיה. בהמה
למה נאמרה כר. כרתיבי
לעילא. אידי דכתיבי
בהמה וחיה כתב נמי שרין
טמא ועלם. ודחתא דבי
ר' ישימטאל כל פרשה
שאמרה ועשות לא
נשנית אלא בשביל דבר
שנחזיש בה. ור' אליעזר
כיון דלא צריך לידע
באיזה חטא הוא שחטא.
בה מאי דריש ביה.
ואמרין פרט למתעסק
בטמא שינוי חייב מאי
טעמא דבעין בה כוון
לכך יחייב אבל דלא
קא מכוון למעשה כלל
פטר. ביין לר' אליעזר
בין לר' עקיבא על העלם
טומאה חייב על העלם
מקדש אינו חייב: בעא
מיניה רבא מרב נחמן
העלם טומאה והעלם
מקדש מהו. כגון שנעלם
ממנו שנטמא. וגם נעלם
ממנו שזה הבית בית
המקדש הוא. א"ל הרי
העלם טומאה בידו וחייב.
וא"ל רבא אדרבה הרי
העלם מקדש בידו ופטור.
ובא רב אשי ואמר חזוין
אי מטומאה פריש כר.
ודחה רבינא דברי רב אשי
וא"ל לא שנא: ת"ר שני
שבילים אחד טמא ואחד
טהור הלך בראשון ולא
נכנס במקדש בשני ונכנס
בשני ר' עזר' שמועין בן
יהודה פוטרו בכולם משום ר'
שמעון. ואקשינן פוטרו

מדבועי למיכתב בהמה וחיה לכדורבי. ולא היה נמי מלי למדע
הכי אקרא אני בכל דבר טמא אללא לאו דוקא נקט
חיה וחיה נמי לא נכתבה אללא בשביל דבר שנמחש זה כדמנא
דכי רבי ישמעאל ומשום דרבי נקט חיה במילתיה נקט נמי הכא
זהמה וחיה כדרכי ותימה דזפרק

זהמה המקשה (חולין דף ע"ב). משמע
דאי לאו קרא דבהמה טמאה בכלל
חיה טמאה לא הוה דריש רבי ג"ש
משום דלינטיין זהמה טמאה
לגופה והשמשא כלל חיה נמי הוה
דרשי ג"ש דזהמה למכל דבר טמא
נפקא ויש לומר דאי לאו זהמה
בכלל חיה לא הוה דרשי ג"ש
דזהמה טמאה אה"ה דכתיב בכל
דבר טמא אללא ה"א דחמו פרמי
למשמעוין דבעין ידע אי זשך
איטמא אי צנצילה איטמא אפילו
לרבי עקיבא אללא השתא דזהמה
בכלל חיה הוה כאלו כתב זהמה ב'
פעמים ש"מ לכדרכי הוה דלתא ולר'
אליעזר חתא נמי למשמעוין דבעין
ידע אי זשך אי צנצילה איטמא
משך וצנצילה ולר"ע כיון דע"כ משום
דזהמה בכלל חיה כדפרישית מהשתא
ש"מ כולוהו לא נכתב אללא בשביל
דבר שנמחש זה ולא צעין ידע
במאי איטמא: פ"ח למתעסק.
צפרק ספק חלל (כרימות דף ע"ב): מסיק
מתעסק דמאי אי דלחציש דערוית
חייב שכן נהנה אללא מתעסק דשבת
כדשמואל ובקונטרס לא ק"ל דזוכיר
נמי מתעסק דערוית ומיהו תימה
דמאי אינטיין זה פרט למתעסק
דשבת תיפוק ליה מטעמא דשמואל

דלמר התם דפטור מטעם דבעין מלאת מחשבת ואמילתא
דשמואל גופיה קשה דאי טעמא דנהנה עיקר לחיצי צחלצים
וערוית למה לי למיפטריה שבת משום מלאת מחשבת ואי טעמא
דמלאת מחשבת עיקר למה לי למחייבה צחלצים וערוית משום
דנהנה וגראה דאיכא מרי גווי מתעסק כגון נתכוין לחמוך מחובר
זה וחתך מחובר אחר דמיפטר מטעם שלא נעשית מחשבתו
ולא שייך למיפטריה משום מתעסק ועוד מתעסק אחר כגון
נתכוין לחמוך את התלוש ולהגזיזה את התלוש למר כדאית
ליה ולמר כדאית ליה ונמנא מחובר דנעשית מחשבתו
ומיפטר משום זה פרט למתעסק וצתוריהו איירי שמואל ומשום
הכי קאמר ככרימות אללא מתעסק דשבת דשמואל דאיירי נמי
לפרש אללא טעם דמלאת מחשבת דלא איירי נמי רבי אליעזר
ובחלב נמי איכא מרי גווי מתעסק כגון נתכוין לאכול חלב זה ואכל חלב אחר דחייב כלל טעמא דנהנה דלא שייך למיפטריה מטעם
מלאת מחשבת ועוד מתעסק אחר כגון סבור שהוא שומן או רוק וצלעו לכיוצא צו מיפטר לענין שבת מדכתיב זה והכא לית לן למעוטי
משום דנהנה וטעמא דנהנה ומשום מלאת מחשבת לא קאי אכולוהו ומה שפירש הקונטרס כאן מתעסק היינו נתכוין לחמוך את
התלוש וחתך את המחובר ואיזה חייב נתכוין לחמוך את זה וחתך זה וכסבור שהוא תלוש ונמנא מחובר אין נראה לפרש אללא נראה
כדפרישית: ה"ר העלם טומאה בידו וחייב. תימה דהכא ולקמן צפרק שלישי (דף ע"ב). גבי העלם שזבעה והעלם חפץ פשיט רב נחמן
לחיוצא וצפרק כלל גדול (שבת דף ע"ב) גבי העלם שבת והעלם מלאת פשיט לפטור וי"ל דלא דמי דהכא סברא הוא דליחייב כיון
דאיכא נמי העלם טומאה אללא התם אין סברא לחייבו על כל אחת ואחת דכיון דנשגגת שבת וזוין מלאת לא מיחייב אללא חדר השתא
נמי דשגג במלאתה הרי יש כאן נמי שגגת שבת: ה"ר העלם מקדש בידו ופטור. אומר רבינו תם דלא מיפטר אללא מתעסק עולה
ויורד אללא חטאת קבועה חייב דהא גמרין מע"ז דכל שחייבים על זויו כרת חייבים על שגגתו חטאת והא דלמר צפ"ק (לעיל
דף ע"ג) דעל שאין זה ידיעה בתחלה ששעיר החיון מכפר אלמא לא מוקמיין ליה בחטאת קבועה דאי הוה ציה חטאת קבועה לא הוה
חיון מכפר אמדי דבר קרבן הוא התם ודאי מיפטר לגמרי שלא יהא חמור אין זה יש זה משום זה ויש זה ומיהו קשיא דלישגא דקאמר
הכא דפטור משמע דפטור לגמרי ועוד דלקמן פרק שלישי (דף ע"ג) גבי יש אוכל אכילה אחת דחיק לאשכוחי חטאת קבועה בטמא שאכל
את הקדש ומוקי לה כגשיא וכו' אלעזר ולוקמה בהעלם קדש על כן נראה דפטור לגמרי משום דהוי דבר שהיה בכלל ויאל לידון בדבר
החדש כדאמרין לקמן צפרק שלישי (דף ע"ג) גבי שזבעת העדות: אמר רב אשי חיונא אי מטומאה קפריש בו'. תימה מנא
ידעיין כי משום דלא' טמא חתא ופירש דלמא אי הוה א"ל נמי מקדש הוא היה פירש ואי דא"ל מעיקרא מקדש הוא ולא פירש דלמא אי
הוה א"ל נמי טמא חתא לא הוה פירש אללא השתא דא"ל כרוייהו פירש ונראה דכר' אשי לא בא לפשוט הצעיה אללא צלל לפרש שפעמים
יש לצרר אחיה שכוח ממנו יותר כגון דנישיליה אי מחמת טומאה הוה מידכר אמקדש ומחמת מקדש לא הוה מידכר אטומאה א"כ הוי העלם
טומאה בידו ואם להפך הוי [העלם] מקדש בידו ואם שניהם שכוחין צוה צוה ודאי מבעיה לן ולגזי שבת צפרק כלל גדול (דף ע"ב) י"ס
שכתוב זהו במילתיה דרב אשי אי משבת קפריש העלם שבת בידו ואי כי מודעי ליה אשבת אכתי גריך לאודועיה אמלאכות העלם מלאתה
בידו ואין גיר' זו נכונה דלכתי גריך לפרש וכי מודעי ליה אמלאכה לא גריך לאודועיה אשבת לפי מה שפירשו אללא גר' אי מ' משבת
קפריש אי משום מלאתה קפריש ועוד נראה לפרש צעין אחר אי משום טומאה קפריש אפי' אם הודיעוהו טומאה באחרונה דאע"ג
דאלו הודיעוהו בתחלה לא הוה פריש חשיב פריש מחמת טומאה כיון דקרבן ע"י צתרייתא קאתי ואי א"ל מקדש הוא ופריש
ידועה צתרייתא דמקדש הוא ופטור ופעין זה יש לפרש היא דלקמן (דף ע"ב) גבי העלם שזבעה והעלם חפץ והיה שבת: ה"ר בראשון
וגבנב בו'. אי פריש אחר נמי חייב דספק טומאה צרה"י ספיקו טמא אללא חתא איירי צרה"ר דמוקמינא ליה בחוקת טהרה:

לכדרכי. צפ"ק קמא (לעיל דף ע"ב). אקרא אני חיה זהמה למה נאמרה כו':
פרט למתעסק. בדבר הישר וצא לידו אסור ולא נתכוין לגופה
של זו כגון נתכוין לחמוך את התלוש וחתך את המחובר נתכוין
לאשתו והרי אחותו עמה בצמטא ושמהא אשתו וצאה אחותו
מתחיה ואיזה חייב נתכוין לחמוך
כסבור תלוש ונמנא מחובר או כסבור
היו מול או כסבור מלאתה זו מותרת
ומ"מ לזו נתכוין וכן צא על אחותו
ונתכוין לגוף זה כסבור היא אשתו: דרש

ששם מחליף כו'. כשהיה שונה משנתנו
פעמים מחליף דבר זה לדברי זה ולא
היה מקפיד לפי שאין צנייהס חיוב
ופטור: העלם זה וזה. טומאה
ומקדש מהו ורבי אליעזר ור"ע
דפטרי על העלם מקדש: אי
טומאה פריש. אי מחמת טומאה
שהודע לו פירש מן העצירה (ו) ומציא
קרבן שאמר לו טמא חתא: פרי
העלם טומאה בידו. איגלאי מילתא
שביאתו למקדש צנציל העלם טומאה
היה: הוה מקדש קפריש. שאמר לו
מקדש הוא זה ומחמת כן תוהא על
ציאתו ולא הזכירו לו טומאה איגלאי
מילתא דמשום העלם מקדש נכנס לו:
כלום פריש מקדש כו'. כשהודיעוהו
אחד מהם שם אל לבו לומר מה צדק
ומתוך כך נזכר על השני ומ"מ העלם
שניהם היה בידו: אללא לא שנא.
ופטור: אחד טמא. מת קבור צו
וא"ל להלך שלא יאשהיל: והלך צראשון.
ואינו יודע אם בטמא אם בטוהור ולא
נכנס למקדש: צני ונכנס. וחזר
הלך צני ידע שהלך צניהס והרי
הוא טמא ודאי ונכנס למקדש בהעלם

טומאה שנתעלם ממנו טומאה: חייב קרבן עולה ויורד שיש
כאן בתחלה ידיעה ודאית: הלך צראשון. ידע שהוא ספק טמא:
ונכנס. למקדש בהעלם טומאה ששבת הלוכו צנציל זו: והוה
ושנה. הוה צנצילי ושנה צנצילי וע"כ: וחזר והלך צני. ידע
שהוא ספק טמא: ונכנס. למקדש בהעלם טומאה: חייב. או
מחמת ציאה ראשונה או מחמת ציאה שניה דמה נפשך או ציאה
ראשונה או ציאה שניה בטומאה היתה: ור"ש פטר. דאין כאן
כחשת מכוון ידיעה ודאית בתחלה שאף ידיעה תחלה של צנציל
שני ספיקא היא שהרי טוהר לו מטומאה ראשונה אם הראשון
הוא הטמא: פטר צנון. אף צראשונה ולקמן [ע"ב] מפרש לה:
ואפילו

שמואל במתעסק דמיפטר משום זה לר' אליעזר אללא שאל חשש
ובחלב נמי איכא מרי גווי מתעסק כגון נתכוין לאכול חלב זה ואכל חלב אחר דחייב כלל טעמא דנהנה דלא שייך למיפטריה מטעם
מלאת מחשבת ועוד מתעסק אחר כגון סבור שהוא שומן או רוק וצלעו לכיוצא צו מיפטר לענין שבת מדכתיב זה והכא לית לן למעוטי
משום דנהנה וטעמא דנהנה ומשום מלאת מחשבת לא קאי אכולוהו ומה שפירש הקונטרס כאן מתעסק היינו נתכוין לחמוך את
התלוש וחתך את המחובר ואיזה חייב נתכוין לחמוך את זה וחתך זה וכסבור שהוא תלוש ונמנא מחובר אין נראה לפרש אללא נראה
כדפרישית: ה"ר העלם טומאה בידו וחייב. תימה דהכא ולקמן צפרק שלישי (דף ע"ב). גבי העלם שזבעה והעלם חפץ פשיט רב נחמן
לחיוצא וצפרק כלל גדול (שבת דף ע"ב) גבי העלם שבת והעלם מלאת פשיט לפטור וי"ל דלא דמי דהכא סברא הוא דליחייב כיון
דאיכא נמי העלם טומאה אללא התם אין סברא לחייבו על כל אחת ואחת דכיון דנשגגת שבת וזוין מלאת לא מיחייב אללא חדר השתא
נמי דשגג במלאתה הרי יש כאן נמי שגגת שבת: ה"ר העלם מקדש בידו ופטור. אומר רבינו תם דלא מיפטר אללא מתעסק עולה
ויורד אללא חטאת קבועה חייב דהא גמרין מע"ז דכל שחייבים על זויו כרת חייבים על שגגתו חטאת והא דלמר צפ"ק (לעיל
דף ע"ג) דעל שאין זה ידיעה בתחלה ששעיר החיון מכפר אלמא לא מוקמיין ליה בחטאת קבועה דאי הוה ציה חטאת קבועה לא הוה
חיון מכפר אמדי דבר קרבן הוא התם ודאי מיפטר לגמרי שלא יהא חמור אין זה יש זה משום זה ויש זה ומיהו קשיא דלישגא דקאמר
הכא דפטור משמע דפטור לגמרי ועוד דלקמן פרק שלישי (דף ע"ג) גבי יש אוכל אכילה אחת דחיק לאשכוחי חטאת קבועה בטמא שאכל
את הקדש ומוקי לה כגשיא וכו' אלעזר ולוקמה בהעלם קדש על כן נראה דפטור לגמרי משום דהוי דבר שהיה בכלל ויאל לידון בדבר
החדש כדאמרין לקמן צפרק שלישי (דף ע"ג) גבי שזבעת העדות: אמר רב אשי חיונא אי מטומאה קפריש בו'. תימה מנא
ידעיין כי משום דלא' טמא חתא ופירש דלמא אי הוה א"ל נמי מקדש הוא היה פירש ואי דא"ל מעיקרא מקדש הוא ולא פירש דלמא אי
הוה א"ל נמי טמא חתא לא הוה פירש אללא השתא דא"ל כרוייהו פירש ונראה דכר' אשי לא בא לפשוט הצעיה אללא צלל לפרש שפעמים
יש לצרר אחיה שכוח ממנו יותר כגון דנישיליה אי מחמת טומאה הוה מידכר אמקדש ומחמת מקדש לא הוה מידכר אטומאה א"כ הוי העלם
טומאה בידו ואם להפך הוי [העלם] מקדש בידו ואם שניהם שכוחין צוה צוה ודאי מבעיה לן ולגזי שבת צפרק כלל גדול (דף ע"ב) י"ס
שכתוב זהו במילתיה דרב אשי אי משבת קפריש העלם שבת בידו ואי כי מודעי ליה אשבת אכתי גריך לאודועיה אמלאכות העלם מלאתה
בידו ואין גיר' זו נכונה דלכתי גריך לפרש וכי מודעי ליה אמלאכה לא גריך לאודועיה אשבת לפי מה שפירשו אללא גר' אי מ' משבת
קפריש אי משום מלאתה קפריש ועוד נראה לפרש צעין אחר אי משום טומאה קפריש אפי' אם הודיעוהו טומאה באחרונה דאע"ג
דאלו הודיעוהו בתחלה לא הוה פריש חשיב פריש מחמת טומאה כיון דקרבן ע"י צתרייתא קאתי ואי א"ל מקדש הוא ופריש
ידועה צתרייתא דמקדש הוא ופטור ופעין זה יש לפרש היא דלקמן (דף ע"ב) גבי העלם שזבעה והעלם חפץ והיה שבת: ה"ר בראשון
וגבנב בו'. אי פריש אחר נמי חייב דספק טומאה צרה"י ספיקו טמא אללא חתא איירי צרה"ר דמוקמינא ליה בחוקת טהרה:

(א) לעיל ו. חולין ע"א.
(ב) צ"ק טז: טוהר ג.
(ג) נמנות י. בטוהר מג.
(ד) כרימות ט"ז. ד שבת ע:
(ה) וסנהדרין כג.
(ו) כרימות ט: יט. נבל
הטומא עד סוף. (ז) כש"ל
מ"ז. (ח) העלם מלאתה כ"ל.
כש"ל. (ט) וגי' מהש"א
משום שבת.

תורה אור השלם

1. או הודע אליו חטאתו
אשר חטא בה והביא את
קרבנו שיעור עושים את
המים: וקרא ר' כב

הגהות הב"ח

(א) גמ' פרט למתעסק.
ג"צ עיין בזהב"ד דף ע"ב
ע"ב ובהכרית דף ע"ב א:

מוסף רש"י

כל פרשה שאמרה
וגשנית כו'. אורחיה
דקרא לחזר ולשבת את
המקדש כפי דבר אחר
המתחשב כפימלו (טו"ח
ג.) אחד טמא ואחד
טהור. ואין ידע אחיז
טמא ואיזה טוהר (כרימות
יח.) ולא נכנס. למקדש
(שם). בשני ונכנס.
למקדש. ובכניסתו נעלמו
ממנו מקדש ודע טומאה,
דהוה ליה ידיעה בתחלה
ובפניו והעלם צנייהס (שם
ושם ט"ז). חייב. על ציאת
מקדש. דמה נפשך איכא
ידיעה ודאית וטמא הוא
שהרי הלך צניהס (שם).
ואח"כ הלך בשני
ונכנס. ובכניסתו צני
נעלמה ממנו טומאה
דכניסה ראשונה. חייב
(שם). ר"ש פטר. צו,
דשני טומאות ניטרו, אללא
חדא ותדא כניסה איכא
למנוח שצ"ל זה הוא
הטהור והלך לביא ידיעה
ודאית בתחלה. ובטומאת
מקדש צעין ידיעה בתחלה
ובפניו והעלם צנייהס.
ותיק' דמחייב מפרש
טעמיה לקמן (שם י"ט).